

## RECENZIA

L. Rozložník, J. Havelka, F. Čech, V. Zorkovský: **Ložiská nerastných surovín a ich vyhľadávanie**. 1. vyd., Bratislava, Alfa — Praha, SNTL, 1987, 693 s., 394 obr., 33 tab.

Po 15 rokoch od vydania prvej vysokoškolskej učebnice rovnakého názvu (Zorkovský a kol., 1972) vyšla koncom r. 1987 od toho istého kolektívu autorov nová, rozsiahlejšia a modernizovaná učebnica určená pre poslucháčov banických fakúlt, ktorá môže poslúžiť aj poslucháčom geológie na prírodovedeckých fakultách i geológom v praxi.

Kniha zahŕňa všetky základné súčasti ložiskovej geológie. V prvej časti podáva v stručnej forme informácie o ložiskotvorných procesoch a ložiskových typoch, o zložení, stavbe a formách ložiskových telies, o základných princípoch regionálnej a historickej metalogenézy a o klasifikácii ložísk. V druhej časti sa podrobnejšie podáva charakteristika jednotlivých genetických typov ložísk, v tretej časti stručný prehľad metalogenézy Československa, v štvrtej časti sa opisujú ložiská jednotlivých kovov, v piatej ložiská nekovových nerastných surovín, v šiestej ložiská kaustobiolitov. Pri všetkých druhoch nerastných surovín sa okrem všeobecných charakteristík podáva prehľad najvýznamnejších a typických ložísk vo svete a v ČSSR. Siedma časť je venovaná problematike vyhľadávania, prieskumu a ekonomickejmu oceňovaniu ložísk.

V porovnaní s predchádzajúcou učebnicou sa autori snažili doplniť a inovovať názory a údaje tak, ako to vyplýva z búrlivého rozvoja teoretických i praktických poznatkov ložiskovej geológie v poslednom čase. Odráža sa to napr. v zaradení kapitol pojednávajúcich o vzťahoch metalogenetických procesov ku geodynamickému vývoju zemskej kôry vrátane prínosu globálnej tektoniky; v modernizácii názorov na vznik niektorých genetických typov ložísk, čo sa prejavuje aj v rozšírení klasifikácie ložísk o viaceré nové typy, najmä v spočívajúce vulkanogénnych, metamorfogénnych a prechodných endo- a exogénnych ložísk; v zaradení viacerých netradičných druhov rudných i nerudných surovín, surovín morí a oceánov, podzemných vôd a geotermálnych zdrojov; v zohľadnení zmien, ktoré nastali v rozsahu ťažby surovín, v poradí hlavných producentov, v bilancií zásob; v zaradení kapitol o geoinformatike, o matematických metódach v ložiskovej geológii a pod.

Ku knihe, najmä ak ide o učebnicu, možno uviesť aj viaceré kritické pripomienky. Prvá časť Úvod do ložiskovej geológie je príliš he-

terogénna, obsahuje množstvo krátkych 1—2-stranových kapitoliek, často vzájomne nenadväzujúcich. Autori tu chcú o všetkom niečo povedať, ale rozsah nedovoľí mnohé z toho dôkladnejšie vysvetliť. Zaradenie niektorých kapitol, najmä o metalogenéze, je tu predčasné, z didaktických dôvodov nevhodné, pretože sa tu používajú rôzne pojmy, pomenúvajú typy ložísk a pod., s ktorými sa poslucháči oboznámia až v ďalších častiach učebnice. Aj niektoré tu zaradené pasáže o povahe ložiskotvorných procesov, úložných pomeroch, formách a o zložení ložiskových telies by bolo vhodnejšie zaradiť až do druhej časti, kde by sa pri pojednávaní o jednotlivých genetických typoch ložísk mohli dôkladnejšie objasniť. Náplň kapitoly o skladbe ložiskových telies v podstate nezodpovedá jej názvu, hovorí sa v nej prevažne o priemyselných typoch nerastných surovín.

V ďalších častiach badať určitú nevyváženú rozsahu opisov niektorých genetických typov ložísk a druhov surovín, napr. o významných ložiskách greisenového typu sa píše len na 1 strane, kým o albititoch na 4, o drahých a ozdobných kameňoch na 20 stranách, kým magnezitom, vápencom a dolomitom je venovaných len po 5 strán.

Zvlášť kritické stanovisko zaujímame ku gramatickým a tlačovým chybám i ďalším nedôslednostiam. Tých sa celkom nevyvaruje žiadna práca, no v tejto, ešte ak zoberieme do úvahy jej učebnicový charakter, je ich skutočne neprípustné množstvo. Sú to jednak tzv. preklepové chyby a skomoleniny slov, a to aj v menách autorov, v názvoch ložísk a v odborných termínoch, ale aj chyby v názvoch a vzorcoch minerálov, chaos v písaní veľkých či malých písmen v označení ložísk, panví a pod., nevhodnosť odvodzovacích prípon, atď. Autori tiež pozabudli, že pre poslucháčov vysokých škôl a čitateľov je potrebné ložiská vždy označovať názvom obce, a nie neurčitými miestnymi názvami (napr. Malý vrch, Čierny vrch, na Ransku a pod.) alebo len odvodenými prídavnými menami (Kopanské, pričovské, zlatobanské atď.), z ktorých čitatelia často nevedia usúdiť, o akú lokalitu vlastne ide a kde leží. V učebnici by sa nemali používať nevhodné cudzie termíny ako tróg, horst-graben, dajka atď. Dosť početné sú aj rôzne vecné chyby a nedôslednosti v texte, tabuľkách a v grafických ilustráciách. Z uvedeného vidieť, že z tohto hľadiska neboli dostatočne dôslední ani autori, ani recenzenti, ani korektori. Prekvapuje, že ku knihe neboli pripojené errata, ktoré by opravovali aspoň vážnejšie vecné a zmyslové chyby.

Cyrl Varček